

BUDAHA

EFİL YAYINEVİ

BUDAHA

Sancar Seçkiner

BUDAHA *(Autofiction)*

Genel Yayın Nu.: 239

ISBN: 978-605-4160-62-4

Birinci baskı: Şubat 2016

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti. ©2016
Efil©2016

Bu kitabın tüm hakları saklıdır.
Herhangi bir şekil ya da yöntemle çoğaltılamaz.

Sertifika Nu.: 12131

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Çetin Acar

Baskı ve Cilt: Sözkesen Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.
İVOĞSAN 1518. Sokak MAT-SİT İş Merkezi No: 2/40 Yenimahalle-ANKARA
Tel: (+90) 312 395 21 10 - 395 59 07 • *Sertifika Nu.:* 13268

E F İ L Y A Y I N E V İ

www.efilyayinevi.com
www.facebook.com/efilkitap
twitter.com/efilyayinevi
[instagram.com/efilyayinevi](https://www.instagram.com/efilyayinevi)

EFLATUN Basım Dağıtım Yayıncılık Danışmanlık Yatırım ve Tic. Ltd. Şti.

Bağcılar Mahallesi, Şemsettin Günaltay Caddesi, 283. Sokak,
Ata Apt. No: 9/7, 06670 Çankaya/Ankara, Türkiye

Tel : (+90) 312 442 52 10

GSM : (+90) 541 232 00 96

Faks : (+90) 312 442 52 12

*Jale Yeşilnil' in
anısına*

*“İnsan kendi özgürlüğünü edinmeden önce
nelere katlanıyor.”*

Jules Renard, 1887

İÇİNDEKİLER

Önsöz	xi
Bengüsu' nun Balkonu	1
Beyaz Gemi, Kara Tren	6
Lionel	17
Biletsiz Yolcu	25
Kayıp Evraklar Odası	30
Chinese Go Players	37
Cam Silicisi	41
Restaurant Lizbon	47
Dolunay	54
Yaşlı Bir Göz	59

En Berbat Çekilmiş Fotoğrafım.....	66
Zor Sözcükler Sokağı.....	75
Görev	83
Sareban.....	91
Düello	99
Bunker Palace Hotel.....	109
Yaralı Ruhlar Durağı.....	119
İnsan Yüreğinin Haritası	124

Önsöz

Bu kitap tamamen kişisel deneyimlerime dayalı, kısmen otobiyografik. Kısmen dememin sebebi hayatın sırf gerçek yanının vurgulanmasını kimi zaman sıkıcı, kimi zaman da abartılı bulmamdan kaynaklanıyor. Gerçeklerin köşelerini törpüleme konusunda kurgunun inanılmaz yardımı var. Böylece yaşam daha anlaşılır, daha dayanılır olabiliyor. Yazında böyle bir tekniğin olması mutlu kılıyor beni. Öyle kafamdan işler çıkarıp bunun çözümlenmesini uzun yıllar beklemek gibi bir hevesim yok doğrusu. Özkurmaca/Autofiction olarak adlandırılan bu yazma tekniği cezbedici geliyor bana. Zaman zaman gerçekleri ters yüz edip gerçeküstü ya da gerçekötesi dehizlere giriyorum. İsimler gerçekdişi.

Asıl düşünsel kaygım, gözlemlerimden evrensel değer yaratma arayışı. Zira herkesin yaşamının roman olduğu bir dünyada kalıcı bir değer bulmak oldukça zor. Herkes yönetmen koltuğunda oturmak ya da sadece kendi gol atmak istiyor. Ortalıkta görünen tek bir koltuk var. Tüketicinin talebi neyse sadece o karşılanıyor. Kullan-at, dinle-at, oku-at türü bir pazarlama yöntemi icat edilmiş. Kalıcı işler tam tersine pek istenmiyor. Buna karşın kalıcı işler çıkarma inadını kırmak olası değil.

Metinlerin odaklandığı zaman 1971-1989 yılları arasına denk geliyor. Kitabın ana iskeletini bu zaman dilimi oluştursa da elbette belli bir aralığa sıkışma zorlaması/kuralı yok. Kimi olayları daha geniş bir bakış açısıyla görebilmek için öncesine, oluşum evresinin sonuna, hatta yarınına gitmek gerekebiliyor. Yaşadıklarımızı geniş bir pencereden görmek ve kurdeleyi başa sararak yeniden izlemek bize dikte ettirilen dünyayı çözmemiz açısından önemli. Kimi metinleri uzun seneler önce yazdım. Kitaplaştırdırken güncellemeyi gerektiren bazı değişikliklere gittim.

Üzerine odaklandığım zaman dilimi kendi coğrafyamız açısından, kendi yönetsel ve yaşamsal süreçlerimiz açısından demokrasinin kesintiye uğradığı birkaç döneme denk geliyor. Bu dönemlerin öncesi de benzer evreleri içeren olaylar örgüsüyle dolu. Bir tür müdahaleler müsamesesinin devre aralarında yaşamaya çalışıyoruz. Hoş bizim coğrafyamızda demokrasi diye yönetsel bir seçenek hiç oldu mu ? Pek emin değilim. Benim işlediğim zaman aralığının öncesinde gerçekleşen müdahalenin sonucunda yeni bir anayasa yazılmış. Küçük ama önemli bir kitap çıkmış ortaya. Bir kesim, bu kayıtları özgürlüklerin önemsendiği bir anayasa olarak görüyor. Gel-gör ki özgürlükler tepsiyle sunulunca geri alınması da kolay oluyor. Zaten bunu takip eden yeni müdahalelerin nedeni de fazla özgürlüğü bulunan anayasanın tırpanlanmasına yönelik.

Bir de aynı dönemde dünyadaki gelişmeleri değerlendirmek gerekiyor. 60' lı yılların özgürlüklerinden fazla alınmış iktidarlar ve onların ulusal güvenlik bağlantıları, kayıplarını telafi edici yeni projelere soyundular. Bu tabii soğuk savaşın acımasız yanından kaynaklanıyordu. Kimi kıyım taşeronları bu süreçte telafisi mümkün olmayan yıkıcı görevler aldı. İlgili sorumlular daha sonradan hesap vermek zorunda kaldı. Oysa bizim coğrafyamızda bunların sorumluları hiç hesap vermedi. Hesap sorması gerekenler gereğince kararlı ve tutarlı de-

ğildi. Bir amaç çerçevesinde toplanmak yerine birbirlerini yemeyi tercih ettiler. Bölündüler de bölündüler. Sonunda un ufak oldular. Toza döndüler. Rüzgar aldı götürdü.

Kitapta o dönemle eşleştirdiğim, ancak bugün daha bilinçli yaklaştığımız doğa ve çevre gerçekleri, tahribat, su kaynakları, uygun koşullara sahip olmayan gıda sorunları ve bunların uluslararası bağlantıları, aslında bizlere başka konularla uğraşmamızın dikte edildiği dönemlerde geliştirildi. Su kaynaklarının talanı, GDO' lu gıdalar, hayvan yemleri önümüze birden bire atıldı. Kaçma şansı bulamadan tüketime zorlandık. Çünkü başka seçenek bırakılmamıştı.

Bu arada kitaplarıyla görüş ve düşüncelerinden yararlandığım, yoluma ışık tutan Fredric Jameson, Perry Anderson, Anthony Giddens, Zygmunt Bauman, Mary Douglas gibi birkaç bilim insanını burada hem vurgulamak hem de hayranlığımı belirtmek isterim. Bazı bilim insanlarına imrenerek, kıskanarak bakıyorum. Özellikle Ulrich Beck' in "Risk Toplumu" adlı kitabı benim için önemli bir başvuru kaynağı oldu.

Son olarak , başta desteğiyle eşim, büyük bir dikkat ve özveriyle metinlerimi okuyan Nur Koçak, yıllardır renk, ton, kağıt, tasarım, baskı, kapak ve dizgi konusundaki titiz yaklaşımlarıyla editörüm Fethiye Çolak ve yardımcısı Çetin Acar, bitmek tükenmek bilmeyen kaynak kitap taleplerime sabır, sükunet ve sağduyuyla yaklaşan Sabri İnal olmak üzere çalışmama el veren, katkı sağlayan tüm güzel insanlara minnettarlığımı sunmak isterim.

Küçükkuyu, Ocak 2016

Bengüsu' nun Balkonu

Bengüsu' nun oldum olası çiçeklere karşı, onulmaz bir zaafi vardır. Melankolik bir çiçek sevdalısı. Üsküdar sırtlarında Boğaz' a bakan üç katlı bir evin en üst katında oturuyor. İmarı hoyratça örselenen bir kentte yaşamının ayrıcalığıyla çatıyı bozup terasa çevirtmiş; terası da çiçekevine. Yavaş yavaş çevrede tanınmaya başlamış. Meraklıları türemiş; çiçek siparişi veriyorlar. Apartmanın üçüncü katı düpedüz çiçekçi dükkanı gibi. Üstelik ayrıcalıklı küçük saksı çiçekleri işi oldukça tutmuş. Bengüsu' nun tutkulu uğraşı zamanla butik bir işe dönüştü. Buna karşın o çiçekevini kimseyle paylaşmıyor. Yanında ender olarak görülen genç bir çocuk var. Getir-götür işleri için ona yardımcı oluyor, fakat çoğunlukla Bengüsu görevi tek başına sürdürüyor. Ben daha çok boğaz manzaralı terası seviyorum. Buna karşın o alan kesinlikle çiçeklere ait. Bana gene benzer manzaralı, fakat görüş açısı kısmen dar alt kattaki balkon kalıyor. Orada beni rahatsız eden olmuyor. Sağ tarafta yüksek duvarlarıyla özel bir kuru, içinde üç-beş çatısı zor seçilen villa, sol tarafta elverişsiz bir açıyla Boğaz' a nazır cebi dolgun alıcısını bekleyen lüks apartman dairesi, camlarında bir görüntü kirliliği gibi duran iri harflerle yazılmış "satılık" ilanları, iki yapılaşmanın arasında, şimdilik, bir çocuk oyun parkı masum

hükümranlığını sürdürmeye devam ediyor. Birkaç yıl sonra park da manzaralı bir rezidans' a dönüşebilir. Parkla kaldırımın kenarına tam da mürver ağacının yanına birkaç bank konulmuş. Zaman zaman yaşlılar oturup Boğaz' ı tepenin en alt kotundan izliyor. Sağlı, sollu müthiş bir gemi trafiği, büyüklü, küçüklü, yatay ve dikey, uskurunda beyaz köpükler, gökyüzünde martılar, dalgalarda salınan karabataklar ve oltalar, misina, çaparı ve kamışlar, tatlı bir meltem, yüzyıllar süren Boğaz büyüünde sandal ve balıkçıların, pamuksu bulutlara yükselen Zeki Müren şarkılarının, Orhan Veli ve Yahya Kemal Beyatlı şiirlerinin, Beykoz-Kandilli-Çengelköy-Beylerbeyi-Paşa Limanı hattında asırlık çınarların, Temmuz sıcağında tepedeki koruların, ay,mehtap ve yakamoz ışıltısında kıyıdaki ahşap yalıların tarihsel süreçteki sihirli dizilimine, Sarıyer-Tarabya-Ortaköy tarafından kadeh kaldırıp karşılık vererek bu görsel şölenin zengin malzemesini oluşturuyor.

Olur olmaz zamanlarda, farklı bahanelerle Bengüsü' nun çiçekevine gidiyorum. Buna karşın çok kötü müşteriyim. Arada sırada sevimli görünmek için şu renkli küçük saksılardan bir-iki tane almak lazım. Doğrusu bu. Yok. Ben çiçekleri Romanlar' dan başkasından almam. Takıntı işte. Bengüsü bu duruma kısmen içerliyor. O kadar. Üstelemiyor. Zira ondaki çiçek tutkusuyla benim Roman çiçekçi tutkum örtüşüyor.

Son zamanlarda garip rüyalar görmeye başladım. Aniden gecenin bir vakti yataktan ter içinde kalkıyorum. Aslında ben rüya falan görmem. Derin bir uykuyla sabahı edince insan, gece ne gördüğünü hatırlamaz. Rüya gördüğünü bile bilmez. Ama gecenin bir vakti aniden uyanınca ve uyanmanın nedeni rüyalar olunca kaçacak yer bulunamıyor. Önceleri önemsemiyordum. Yüzümü yıkayıp, kimi zaman da bir bardak su içip tekrar yatağın yolunu tutuyordum. Konu kapanıveriyordu. Giderek kapanmaz oldu. Gecenin bir vakti uyandıktan sonra tekrar uyuyamaz oldum. Ben de, beni rahatsız eden bu kara-

basanları not etmeye başladım. Aniden uyanınca küçük hatırlatma notları alıyor, ertesi gün bu eciş bücüş karalamalar üzerinde düşünüyordum. Sorunu aşmaktı maksadım. Çoğunda bir mantık, anlaşılabilirlik bulamıyordum. Fazla üstelemeden kağıdı yırtıp atıyordum. İlerleyen yaşım ile ilgili yeni bir döneme girdiğimi sezinledim. Notlar beni kısım kısım çocukluğuma, gençliğime, ergenliğime götürüyordu. Belleğimin derinlerinde kalmış, umursamadığım ama zamanla çözülmez olmuş ne çok ayrıntı olduğuna şaşıtmıştım kaldım. Ayrıntılar beni müthiş etkiliyor, cezbediyor. Tabii çoğu imge bambaşka, oldukça da dolambaçlı verilerle yüklü. Bir tür bulmaca çözer gibi karalamalarımla uğraşıyorum. İnsanları, yüzleri değiştiriyorum. Eskiden kahve / iskambil falları, bir küreye bakarak gelecektekilerle ilgili konuları sevmezdim. Üstelik onlara tamamen ilgisizdim. Şimdi de sevmiyorum, fakat biraz daha hoşgörülüyüm. Hoşgörü, ilginin başlamasına yönelik olumlu bir işarettir. Bazı insanların büyü işine büyük paralar yatırdığını duydum. Gelecektekilerle ilgili haber alıyorlarmış. Bu sektörde ciddi paralar dönüyor olmalı.

Rüyalarla ilgili bıkırtıcı magazin yorumlardan uzaklaşıp konuya eğilmiş tutarlı kişileri ararken kütüphanemde Walter Benjamin' in "Tek Yön" ve Adorno' nun "Rüya Kayıtları" na rastladım. Adorno, 1934-1969 yılları arasında, içinde vahşi bir döneminin de yer aldığı uzun süreçte ciddi bir işe soyunmuş. Ortaya çıkardıkları, beklentilerimi karşılamasa da Eylül 1958 ortalarında tuttuğu kayıtlar beni müthiş güldürdü. Adorno üzerinde frak olan bir köpekle dans ediyor. Arada bir öpüşüyorlar. Sen misin gülen ? Gece Adorno' nun okuduğum bazı kayıtları rüyama girdi. Gökova' ya bakan, çevresi beyaz çitlerle çevrilmiş bahçeli küçük evde büyük bir şölen masası kurulmuş. Bütün arkadaşlarım köpekleriyle davete katılıyor. Hepsinin elinde birer not defteri var. Herkes bir başkasının köpeği hakkında kayıt tutuyor. Çizgi filmlerde karşılaşılabilecek abartıda

dev bir köpek masanın baş ucunda oturuyor. Ev / bahçe ağzına kadar farklı türde köpeklerle dolmuş. Bunların hangisinin arkadaşım, hangisinin ne cins köpek olduğunu ayırsayamıyorum. İlerleyen günlerde araştırma ve gözlemlerimi arttırdım. Karalamalarımı çöpe atmak yerine, toplar, daha özenle inceler oldum. Bunların hangisi rüya, hangisi kabus ? Bilmiyorum. Ben sadece anımsamayacağım rüyalar görmek istiyorum.

Bu kötü dönemde Bengüsu' nun çiçekevi bana müthiş iyi geliyor. Rengarenk çiçekler, tohumdan çıkan küçük çiçek, mavi-mor-kırmızı, açelya, erguvan, krizantem, mimoza, sarı-turuncu-eflatun, yasemin, papatya, nergis, püren, lale, pembe-beyaz-kırmızı, safran, çiğdem, karanfil, lavanta, sümbül, gardenya, her köşede küçüklü, büyüklü saksılarda yeşilin yedi tonuyla yapraklı benjaminler... Renk renk küçük saksılarda bir tutam yonca, bir tutam korunga ve dağ minesini raflara dizilmiş yan yana duruyor. Kimi saksı farklı renklerde porselenden yapılmış. Yüzlerce tohum toprağı yarmış, çiçekler güçlerinin yettiğince gökyüzüne uzanmış. Köşedeki kahve içtiğimiz yuvarlak masanın üzerinde sarı ballı zifinler, hemen yanında da kokusuz mor komarlar sarp yamaçların direncini duyumsatıyor. Bu çiçekevi, sadece doğanın kentin içinde yarattığı bir vaha değil, insana yaşam sevinci veren bir güzellikler durağı.

Bengüsu tüm inatçılığına rağmen kimi zorunlu seyahatleri sırasında evini listelenmiş birçok uyarıyla birlikte bana teslim ediyor. Kağıda dökülmüş nalet ayrıntılar sokak kapısının arkasına çığnenmiş bir sakızla yapıştırılmış. Örneğin bir arkadaşıyla çıktığı Katmandu ve Tibet gezisi sırasında listeyi, tutturulduğu yerden dikkatlice inceledim. Gezisini yaklaşık dört hafta olarak planlamıştı. İkinci haftası tam bitmişti ki aniden geri döndü. Yol arkadaşıyla gezi planlamasına yönelik ciddi bir anlaşmazlığa düşmüş. Dönüşünü evin girişinde yaptığı kısa açıklamadan sonra şöyle sonlandırdı : "İnsanların ne ol-

duğu en iyi yolculukta ortaya çıkar.” Bir gün Bengüsu’yla yolculuğa çıkacağım diye korkuyorum. Kadını Tibet’ in ortasında aniden bırakıp gelmiş. İnanamıyorum. Ona şöyle karşılık verdim : “Bengüsu, yolculukların seni bir gün yalnız bir filozof yapabilir. Dikkatli ol !” Ayrıca, ertesı yıl fotoğraflarını sergilemek için gittiği Madrid gezisinde ve onu takip eden yıl, Berlin’ in son mimari dönüşümünü incelemeye iki ressam-fotoğrafçı arkadaşıyla gittiği bir başka yolculuğunda evde yalnız kaldım: Ben, çiçekler ve rüyalar.

Kendi halinde, rahatsız etmeyen, anımsamadığım rüyalar ve gecenin bir vakti aniden karşıma çıkan kabuslar meselesinin ilk başladığı zamanı düşündüm uzun süre. Kötü dönem bir dostumun bana yazdığı mektupla başlıyor. Mektup benimle ilgili birkaç kısa nota değindikten sonra dostumun babasının ölüm haberiyle bitiyordu. Benim babasının tez zamanda iyileşmesi için temennide bulunduğum bir önceki mektubumun yanıtı kötü haberle bana geri döndü. Kalleş bir keskin nişancının kurşununu sırtıma yemiş gibiyim. Mermi öldürmedi, ama ağır yaraladı; süründürüyor. Dostumun babası Sigorta Kurumu’nda müfettişlik yapan sessiz, sakın, kendi halinde biriydi. Bir gün aniden gitti. Kendisini birkaç kez sigorta hastanesindeki odada hareketsiz yatarken görmüştüm. Başucundaki yaşamını kontrol eden, uyarılar veren elektronik aletler küçük, tiz sinyaller çıkarıyordu. Yaşadığını o aletler sayesinde anlıyorlardı. “Sigorta Hastanesindeki Adam” düşüncesi arka arkaya yaptığım birkaç ziyaretten sonra ortaya çıktı. Bu kabus meselesi beni çok uzun süredir zorluyor olmalı. Kafamı devekuşu gibi kuma gömüp umursamamışım. Zayıf şok dalgalarını yıllarca bertaraf ettim. Dalgaların genliği öyle büyüdü ki artık kaçmaya izin vermiyor.

Beyaz Gemi, Kara Tren

Dev cüsseli beyaz bir gemi ile getirildiğini anımsıyorum. Gemi bir kuğu gibi süzülerek iskeleye yanaştı. Ne olur ne olmaz diye hemen bağladılar. Uysal bir balina sessizliğinde limanda duruyordu. Yorgunluktan sesi soluğu kesilmişti. O sene sosyal bilgiler dersindeki başarısızlığımdan dolayı sınıfta çıkmıştım. Sokaklarda trampetçi solosu gibi kurşun saydırılan terör dolu yıllardı. Gecenin belirsiz vakti ganster filmlerinde karşılaşılacak bir taramalıyla havaya ateş ediyorlardı. Tabii biz bir şey görmüyorduk. Sadece seslerden, ertesi gün çıkan gazetelerden ve radyo haberlerinden öğrendiklerimizle farklı yorumlar yapıyorduk. Grevsiz, devalüasyonsuz, boykotsuz ve aklınıza gelebilecek her tür toplumsal ve yönetsel beceriksizliğin arka arkaya sıralanarak yaşamımızı mutsuz kılmadığı tek bir gün yoktu. Dozu da iyi ayarlanmıştı doğrusu. En azından gazeteler yumuşak bir tonda sunum yapıyordu. Her geçen günün bir öncekini arattığı konusunda açık seçik, fakat yavaş yavaş bilgilendiriliyorduk. Sorunlar karşısında insanlar erken olgunlaşıyor olmalı. Gündüzleriye garip bir sessizlik ortama egemendi. Dünyadaki tüm insanlar el verse, katkıda bulunsa, hani bu kadar sıradışı olayı bir arada nasıl gerçekleştiririz diye dertlenilse, böylesi bir abartıya ulaşmak mümkün değil-